

Nội dung và hình thức giáo dục phẩm chất chính trị cho sinh viên Việt Nam hiện nay

Vũ Công Thương*

*PGS. TS. Trường Đại học Sài Gòn

Received: 28/8/2024; Accepted: 14/9/2024; Published: 30/9/2024

Abstract: Political quality education aims to form, train and develop political qualities, making an important contribution to orienting life ideals, building proper learning motivation, and training will and faith. , moral qualities of students and improving the quality of education and training of the school. To effectively educate students about political qualities, we need to pay attention to the content and form of education. The article presents some issues about the content and form of political quality education for students today.

Keywords: Politics, education, form, content, quality.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục phẩm chất chính trị (GDPCCT) là một trong những bộ phận quan trọng trong hệ thống giáo dục của nước ta hiện nay. Cùng với giáo dục đạo đức, tri thức khoa học, giáo dục thể chất,... GDPCCT đã tích cực góp phần xây dựng con người mới với nhân cách cao đẹp và lối sống lành mạnh. Đặc biệt, đối với sinh viên (SV), GDPCCT nhằm nâng cao nhận thức, giác ngộ chính trị, từ đó, giúp họ có bản lĩnh vững vàng, tránh rơi vào tình trạng bị quan, dao động trước tác động tiêu cực từ bên ngoài, xây dựng niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, có ý thức phấn đấu vươn lên trong học tập để góp phần vào sự nghiệp xây dựng đất nước. Do vậy, để GDPCCT cho SV đạt hiệu quả cao, các chủ thể giáo dục cần quan tâm tới nội dung và hình thức giáo dục.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái luận về phẩm chất chính trị và GDPCCT cho SV

Thứ nhất, phẩm chất chính trị: PCCT là một thành tố căn bản tạo nên phẩm chất, nhân cách của con người, phản ánh giá trị và trình độ giác ngộ giai cấp của mỗi người, nó được hình thành trong quá trình nhận thức, tham gia các hoạt động thực tiễn và giải quyết các mối quan hệ chính trị của bản thân mỗi người.

Ở khía cạnh khái quát, PCCT được hiểu là sự nhận thức, ý thức, tư tưởng, ý chí đối với chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước.

Thứ hai, GDPCCT (GDPCCT) cho SV.

GDPCCT cho SV là hoạt động, trong đó, các chủ thể giáo dục sử dụng những cách thức nhất định tác động lên SV (đối tượng giáo dục), nhằm mục đích nâng cao nhận thức, giác ngộ chính trị, hình thành ở họ ý thức, tình cảm, niềm tin và hành động thực tiễn

phù hợp với nội dung phẩm chất chính trị được quy định, chế định trong các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước và truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam.

GDPCCT cho SV được xác định là một trong những nhiệm vụ trọng tâm và thường xuyên nhằm hình thành, rèn luyện và phát triển phẩm chất chính trị cho SV - chủ nhân tương lai của đất nước, đáp ứng yêu cầu của thời kỳ đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước, phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.

2.2. Nội dung và hình thức GDPCCT cho SV

2.2.1. Nội dung GDPCCT cho SV

Tại điều 5, Quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo về công tác giáo dục phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống cho học sinh, SV trong các trường đại học, cao đẳng và trung cấp chuyên nghiệp” (Quyết định số 50/2007/QĐ-BGDĐT ngày 29/8/2007 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo) đã xác định nội dung công tác GDPCCT cho học sinh, SV là:

1. Giáo dục lòng yêu nước, lý tưởng cộng sản, niềm tin đối với sự lãnh đạo của Đảng, bản lĩnh chính trị.

2. Giáo dục ý thức chấp hành các chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước.

3. Giáo dục thái độ tích cực tham gia các hoạt động chính trị, xã hội, phân biệt, đánh giá các sự kiện chính trị, xã hội, nhận ra và phê phán những âm mưu, thủ đoạn chính trị của các thế lực thù địch.

Như vậy, GDPCCT cho SV chính là giáo dục cho họ lòng yêu nước, lý tưởng cách mạng, niềm tin khoa học của SV đối với việc chấp hành các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà

nước; tích cực tham gia vào các hoạt động chính trị - xã hội, phân biệt, đánh giá các sự kiện chính trị, xã hội, đấu tranh, phê phán những âm mưu thủ đoạn chính trị của các thế lực thù địch. Đồng thời, qua đó tập hợp, tổ chức cho SV tham gia tích cực vào các hoạt động đoàn thể, hoạt động chính trị - xã hội ở nhà trường và ngoài xã hội.

Nội dung cơ bản của GPCCT cho SV nhằm hình thành lớp người “có lý tưởng cao đẹp”, “sống có văn hóa và tinh nghĩa, giàu lòng yêu nước và tinh thần quốc tế chân chính”, biết “nuôi dưỡng hoài bão lớn”, “tự cường dân tộc”, nhằm hướng đến việc xây dựng những SV có nhân cách trong sáng, có lập trường tư tưởng chính trị vững vàng, đáp ứng đòi hỏi chính trị ngày càng cao trong quá trình hội nhập và phát triển đất nước, góp phần vào công cuộc xây dựng “đất nước phồn vinh, hạnh phúc; dân tộc cường thịnh, trường tồn” [3, tr.46].

2.2.2. Hình thức GPCCT cho SV

Ở các cơ sở giáo dục đại học, công tác GPCCT cho SV giữ vai trò quan trọng. Do đó, để làm tốt công tác GPCCT cho SV, cần quan tâm tới một số hình thức giáo dục sau:

Thứ nhất, GPCCT cho SV thông qua dạy học các môn học trong chương trình đào tạo, nhất là các môn Lý luận chính trị.

GPCCT cho SV thông qua dạy và học các môn khoa học trong chương trình đào tạo chính khóa có tầm quan trọng đặc biệt. Bởi vì, qua việc giảng dạy các môn học, nhất là các môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm xây dựng thế giới quan, nhân sinh quan khoa học, cách mạng và phương pháp luận khoa học cho SV; xây dựng niềm tin khoa học, củng cố định hướng chính trị, lập trường tư tưởng vững vàng; trang bị cho SV nhận thức đúng đắn về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Trên cơ sở đó, giáo dục cho SV lòng yêu nước, lý tưởng cộng sản, niềm tin đối với sự lãnh đạo của Đảng, với công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội, có ý thức giữ gìn, bảo vệ những giá trị đạo đức, văn hóa truyền thống tốt đẹp của quê hương, dân tộc, sống có lý tưởng, ước mơ, ý chí vươn lên để học tập và cống hiến cho sự nghiệp xây dựng đất nước.

Thứ hai, GPCCT cho SV thông qua tuần sinh hoạt công dân và đối thoại với SV.

Trong từng năm học, Bộ Giáo dục và Đào tạo đều có công văn hướng dẫn tổ chức “*Tuần sinh hoạt công dân*” cho SV. Hoạt động này nhằm góp phần nâng cao nhận thức của SV về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, xây dựng cho SV niềm tin vào chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ

Chí Minh, tin vào đường lối đổi mới của Đảng, vào sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước cũng như sự nghiệp giáo dục của đất nước, của nhà trường. Đồng thời, qua đó phổ biến những quy định về công tác học sinh, SV của Bộ Giáo dục và Đào tạo, những nội quy của nhà trường, mục tiêu đào tạo và nhiệm vụ cụ thể của năm học, nhằm góp phần nâng cao ý thức, trách nhiệm công dân, SV hiểu được về quyền lợi, nghĩa vụ của mình trong học tập.

Đồng thời, tổ chức tốt việc đối thoại trực tiếp giữa đại diện SV với Ban Giám hiệu, các phòng, ban chức năng nhằm phát huy dân chủ trong SV. Đó chính là diễn đàn để SV có điều kiện bày tỏ những tâm tư, nguyện vọng của mình trực tiếp với Ban Giám hiệu và lãnh đạo các đơn vị có liên quan đến công tác học tập, giảng dạy và phục vụ học tập, sinh hoạt của SV.

Thứ ba, phát huy vai trò xung kích, sáng tạo của Đoàn Thanh niên và Hội SV nhà trường trong GPCCT cho SV.

Trong trường đại học, Đoàn thanh niên, Hội SV có vai trò rất quan trọng trong việc đoàn kết, tập hợp rộng rãi SV nhằm đưa họ vào trong tổ chức của Hội và Đoàn cùng phần đầu rèn luyện, học tập để nâng cao phẩm chất chính trị, đạo đức, trình độ chuyên môn nghiệp vụ, đóng góp vào sự nghiệp xây dựng nước Việt Nam độc lập dân chủ, giàu mạnh, công bằng, xã hội văn minh theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

Với tư cách là đại diện cho ý chí, quyền và lợi ích chính trị của thế hệ trẻ, các tổ chức thanh niên, nhất là Đoàn thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh có vai trò rất quan trọng trong việc định hướng nhận thức và hành động chính trị cho SV. Do đó, cần thiết phải chú trọng phát huy hơn nữa vai trò của các tổ chức này trong công tác GPCCT cho SV, đặc biệt là thông qua các phong trào chính trị - xã hội thực tiễn. *Đoàn thanh niên, Hội SV* thực hiện và triển khai tổ chức những phong trào có ý nghĩa thiết thực trong SV như “Mùa hè xanh”, “Hiến máu tình nguyện” nhằm thu hút SV tham gia. Những hoạt động đó có tác động sâu sắc, làm chuyển biến nhận thức của SV, sẽ góp phần ngăn chặn được sự xâm nhập của những tệ nạn xã hội, trau dồi đạo đức, lối sống, phẩm chất chính trị của SV. Qua các hoạt động đó, mỗi SV ra sức tự tu dưỡng, rèn luyện để không ngừng nâng cao bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, niềm tin và nỗ lực, tự giác học tập. Tuy nhiên, để ngang tầm với nhiệm vụ và phát huy tốt hơn vai trò của Đoàn thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội SV trong công tác GPCCT cho SV Đoàn Thanh niên và Hội SV cần phải xây dựng chương trình hành động thích hợp, đặt ra những yêu cầu nội dung, biện pháp cụ thể về GPCCT cho SV. Thường xuyên, chủ động

phối hợp chặt chẽ với các đơn vị trong nhà trường tổ chức các hoạt động nhằm thu hút đông đảo SV tham gia như: Thi tìm hiểu về Đảng, Bác Hồ, về Đoàn thanh niên, Hội SV, biển đảo, quê hương, diễn đàn thanh niên, các hoạt động giao lưu văn hoá, văn nghệ, giáo dục lý tưởng, truyền thống cách mạng... Đồng thời, tổ chức Đoàn thanh niên, Hội SV không ngừng nâng cao chất lượng sinh hoạt, đổi mới nội dung, hình thức sinh hoạt phù hợp với tâm lý, lứa tuổi và nhu cầu, mong muốn của SV theo hướng dân chủ hoá, văn hoá hoá nhằm hướng tới hiệu quả thiết thực trong GDPCCT. Phải nâng cao phẩm chất, năng lực của cán bộ Đoàn, cán bộ Hội - những người có vai trò to lớn trong việc tổ chức các hoạt động, các phong trào, tập hợp, thu hút, lôi cuốn SV tham gia.

Thứ tư, GDPCCT cho SV thông qua các phương tiện thông tin đại chúng (đài phát thanh, truyền hình, mạng internet...).

Đây là hình thức có khả năng phổ biến sâu rộng, kịp thời các thông tin về lịch sử dân tộc, những tấm gương người tốt, việc tốt, chuyển tải các giá trị đạo đức, văn hóa tốt đẹp một cách nhanh chóng, sinh động, dễ đi vào lòng người nên cần được phát huy. Những hình ảnh thực tế sinh động qua báo chí, truyền hình, phim ảnh, tờ rơi, panô, áp phích... sẽ có tác động mạnh mẽ, sâu rộng tới nhận thức, ý thức của SV để thức tỉnh lương tâm, trách nhiệm của họ. Đặc biệt, cần coi trọng GDPCCT cho SV qua các cuốn nhật ký như: Nhật ký của Liệt sỹ Nguyễn Văn Thạc, Đặng Thùy Trâm,... các tấm gương anh hùng, liệt sỹ đã hy sinh cho sự nghiệp độc lập dân tộc và thống nhất đất nước như: Võ Thị Sáu, Lý Tự Trọng, Trần Văn Ôn, Nguyễn Văn Trỗi, Nguyễn Văn Cừ, Lê Anh Xuân... nhằm giúp SV hiểu được thời kỳ hào hùng, oanh liệt của dân tộc trong những năm tháng chiến tranh, từ đó, SV có cái nhìn toàn diện về bản thân và nhận thức rõ trách nhiệm của mình đối với đất nước và có những hành động cụ thể góp phần vào công cuộc xây dựng đất nước, quê hương.

Thứ năm, GDPCCT cho SV qua nêu gương và học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.

GDPCCT cho SV bằng biện pháp nêu gương có ý nghĩa quan trọng. Bởi vì, từ tấm gương người thật, việc thật SV sẽ nhận thức rõ mình cần phải làm gì, làm như thế nào để rèn luyện phẩm chất chính trị của bản thân. Việc nêu gương người tốt, việc tốt giúp SV phấn đấu vươn lên hoàn thiện bản thân, thì việc nêu ra mặt trái của nó về cái xấu, cái ác cũng giúp SV nhận thức rõ, đề phòng, ngăn ngừa, cảnh giác và miễn dịch với những cái xấu, cái ác và lựa chọn cho mình những

điều tốt đẹp nhất. Đồng thời, coi trọng việc sử dụng những câu chuyện về Hồ Chí Minh phù hợp với tư tưởng, tình cảm, tâm sinh lý SV nhằm giáo dục cho SV đạo làm người, lối sống lành mạnh, trung thực, nhân nghĩa; cần, kiệm, liêm, chính, giản dị, khiêm tốn, không xa hoa, lãng phí, không đua đòi, ham học hỏi, yêu lao động, chủ động, sáng tạo... Đây là một biện pháp quan trọng, giúp SV xây dựng và củng cố niềm tin, tạo chỗ dựa tinh thần vững chắc, khắc phục tình trạng dao động chính trị, suy thoái về đạo đức, lối sống trong SV. Soi vào đó, mỗi SV có thể thấy mình cần phải sống có lý tưởng, nỗ lực rèn luyện, vươn lên trong học tập để trở thành người có ích cho xã hội.

3. Kết luận

SV một bộ phận đông đảo trong xã hội, họ có vai trò quan trọng đối với sự phát triển đất nước. Với những phẩm chất quý báu như khát khao với lý tưởng, ham học, giám nghĩ, giám làm, nhạy cảm với cái mới, cái đẹp và cái tiến bộ, bản thân SV luôn tiềm ẩn tính năng động, ham học hỏi, thích các hoạt động giao lưu tập thể, dễ thích nghi... Tuy nhiên, trong xã hội hiện nay, mặt trái của nền kinh tế thị trường cũng có tác động không nhỏ đến nhận thức, ý thức của SV. Do đó, để phát huy những tiềm năng của SV trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước, cần phải quan tâm giáo dục SV một cách toàn diện, đặc biệt là GDPCCT giúp họ có thể giới quan cách mạng, phương pháp luận khoa học, hoàn thiện nhân cách và nâng cao lý tưởng cách mạng, xây dựng động cơ học tập đúng đắn, rèn luyện ý chí, niềm tin, phẩm chất đạo đức người SV, cũng như góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo của nhà trường. Đây chính là trọng trách của nhà trường, của gia đình và toàn xã hội. Vì vậy, các chủ thể giáo dục cần quan tâm, chú trọng nội dung và những hình thức GDPCCT phù hợp với SV.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2007), “Quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo về công tác giáo dục phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống cho học sinh, SV trong các trường đại học, cao đẳng và TCNN” (*Quyết định số 50/2007/QĐ-BGDĐT ngày 29/8/2007 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo*). Hà Nội
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb CTQG, Hà Nội.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb CTQG, Hà Nội.
4. Viện Ngôn ngữ học, Hoàng Phê (Chủ biên) (2000), *Từ điển tiếng Việt*, Nxb Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội - Đà Nẵng.